

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési-díj: egészévre 4 frt., félévre 2 frt., negyedévre 1 frt.

Egy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénz a „Közművelődés” szerkesztőjének Gyula Fehérvárra a várba küldendők.

A KATHOLIKA EGYHÁZ MINT EGYEDÜL ÜDVÖZÍTŐ IGAZ EGYHÁZ.

(Vége.)

Szent apostolaink, mint közöttök az első írja: „nem mesés elbeszéléseket követve adták tudomásunkra a mi Urunk Jézus Krisztus erejét és megjelenését, hanem mint a kik szemlélői voltak az Ő nagyságának.” Utánok az apostoli atyák és vértanúk nem hiú ábrándokért szenvedtek keserű halált, ártatlan lelkek és nemeskeblű férfiak, kikre nem volt méltó a világ. Anyaszentegyházunk atyái, az emberiség ezen legfellegzőbb lángelméi és legfeddhetlenebb jellemei nem költemények védelmére írták örök időkre tartó műveiket. A keresztény országok alapítói s közöttök szent István király nem fővényre alapították, építették birodalmaikat. S az ujkor küzdelmei között annyi jeles katolikus bajnok nem elfogultságból küzd a türelem, tudomány és meggyőződés fegyvereivel szent hite mellett! Annyi század lefolyta alatt a legtisztábban gondolkodó elmék és a legnemesebben dobogó keblek voltak szent vallásunk követői s e századok eseményes története számtalan csudálatos és tündöklő érvet ad minden higgadtan gondolkodónak kezébe, melyek kétségtelen bizonyossággal tanusítják, hogy a rom. kath. vallás isteni mű, s hitágozatainak titka felülről az isteni bölcsesség mennyei tárházából szállottak le a kinyilatkoztatás csatornáin a gyarló és tévedő emberi értelem világába. Igen, a rom. kath. anyaszentegyház Krisztus igaz egyháza, mely a folytonos leselkedések, eselszövények, üldözések daczára nem csügged, mert a fővel Krisztussal folytonos összeköttetésben lévén, benső szellemi életerőt kölcsönöznek neki az örök igék: „a pokol kapui nem vesznek erőt rajta”. Tudja ő jól, hogy az igazság birtokában van, s épen ez az, a miért üldözik — veritas odium parit —, nem gondolván meg, hogy ezen üldözés által, mint egy honi tudósunk mondja: „friss babérokkal koszorúzzák királyi homlokát.”³⁾ Hisz nem alkalmazhatjuk-e szent Hilárnak már a negyedik században hangoztatott szavait: „az egyház, midőn megsebesítették, erőt gyűjtött; midőn vádolták, bölcsesség-

ben nyert; midőn elhagyták, szerzett; midőn üldöztették, virágzott; midőn lenyomaték, növekedett; midőn megvették, győzött; midőn elesett, állott” — korunkra? Nem borzad-e vissza minden jobbérzelmű amaz egyházellenes törekvésektől, melyek korunkat gyönyörködtetik? — de épen ezért nem zeng-e ezrek ajkán az üdvözü: „Tartsd meg Isten szent Atyánkat, Krisztusnak helytartóját!”

Az annyira fennen hirdetett szabadság csupa humanitásból egyházunk feje ellen tör, hogy ekként az alapöt megingatva, talán könnyebb lesz az egész intézményt megsemmisíteni! De az isteni gondviselés, ki mint a bölcs mondja: „Lento gradu ad vindictam sui procedit, tarditatemque supplicii gravitate compensat” ezt nem engedi, s mi csüggedés helyett nem késünk a mély belátásu Bonaldal köszönetet mondani a kornak azon bizonyítványért, melyet a kereszténységnek az ő igaz és isteni voltát illetőleg szolgáltatott; hiszen bölcséletesen bizonyos, hogy a pusztá tévelyt oly igen üldözni nem lehet.

„Et malis displicere indicium recti est.” Miután a r. k. anyaszentegyház ennyire öntudatával bír igazságosságának, kérdem, lehet-e őt türelmetlenségről vádolni, midőn azt mondja: „hogy a katolika egyházon kívül nincs üdvösség”?! Ő az apostolságnál fogva mindazon hatalmat bírja, melyet Krisztus az apostoloknak adott. Ő egy nagy szentség, benne és pedig csak egyedül benne vannak a kereszténység minden isteni javai, kincsei elrejtve, Krisztus életében csak itt részesülhetni, mely részesülésnek feltétele a tagok külső összeköttetése, tehát midőn hirdeti, hogy egyedül csakis Ő Üdvözítő, az igazság követelményének tesz eleget, melyet az édes Üdvözítő oltott be keblébe, s így ha van valami kiméletlenség e tanban, az az igazság, nem pedig az egyház kiméletlensége.³⁾ Az igazság tagadás által nem szűnik meg igazság lenni, a nap megmarad, habár bekötjük is szemünket világa elől. Isten kinyilatkoztatta mi üdvözít, mi utána mondjuk. Ő a bünbe esett embert nem tartozott

³⁾ Kiméletlenség- és türelmetlenségről vádolnak bennünket, pedig Lessing amaz itéletét, miszerint a gyöngye protestantismus tolerantiát követel, de ha megerősödik, annál intoleransabb lesz — még eddig megczáfolni mi sem tudta. L. bővebben Nicolas i. m. 287 s. köv. l.

³⁾ Dr. Surányi „Mi államveszélyes.” 1872. 5. l.

megváltani, s ha ezt nem teendette is, végetlen tökéletességű Isten marad Ő!... Ha végetlen irgalmából megváltotta az emberiséget, szabadon, végetlen bölcsesége szerint tette ezt, s a józan ész nem kölhét ki az ellen, hogy a megváltás érdemében való részesülhetés feltéteül tüzte ki szinte kényilatkoztatásában abbéli akaratát, hogy az általa alapított egy igaz egyház tagjává legyen az üdvét szívből munkálni kívánó, mert ugyanazon ész, mely Isten végetlen szeretetét magasztalja, nem tagadhatja annak szentségét, bölcsességét és sérthetetlen igazságát.

Azonban midőn a kath. egyház tanítja, hogy a megváltás érdemeiben való részesülhetés föltéte a tagok külső összeköttetése, nem állítja, hogy e külső összeköttetés maga a Krisztussal való benső élet, valamint nem tagadja, hogy az isteni kegyelem hatása ezen benső életben külső egyesülés nélkül is részeltethet.

Sőt itt nyilvánul még legnagyobb türelme!

Ő nem kárhoztatja a kebelén kívül levőket, sőt e tan szigora alól — mely inkább az igazságróli erős meggyőződésnek és ahoz való hű ragaszkodásnak tulajdonítandó — mindig kivette a legyőzhetlen, elkerülhetlen, vétketlen tudatlanságot. Szt. Ágostonnal az összes egyház mondja: „A kik valamely hamis vagy ferde nézetet nem védelmeznek heves szenvedélyességgel, kivált ha e nézet nem az ő saját merészségök és előítéletök műve, hanem a szülők után maradt örökség, a kik magok is elcsábítottak és tévedésbe estek: végül a kik őszintén keresik az igazságot és készek a megjavulásra, semmikép se számitandók az eretnekek közé.“⁴⁾

Nem mulaszthatom el, hogy a diéső emlékü IX. Piusnak szinte e tekintetben — egyik allocutiójában — mondott ama gyönyörű szavait ne idézzem, melyek egyházunknak e tételről fogalmát oly világosan viszatükrözik. „Absit, ut misericordiae divinae — mondja ő — quae infinita est, terminos audeamus apponere; absit, ut perscrutari velimus arcana consilia et iudicia Dei, quae sunt abyssus multa, nec humana quaeunt cogitatione penetrari.... Tenendum ex fide est, extra apostolicam Romanam Ecclesiam salvum fieri neminem posse, hanc esse unicum salutis arcam; hanc qui non fuerit ingressus, diluvio periturum; sed tamen pro certo pariter habendum est, qui verae religionis ignorantia laborant, si ea sit invincibilis, nulla ipsos obstringi hujusce rei culpa ante oculos Domini. Nunc vero quis tantum sibi arroget, ut hujusmodi ignorantiae limites designare queat, iuxta populorum, regionum, ingeniorum aliarumque rerum tam multarum rationem et varietatem? Enimvero cum soluti corporeis hisce vinculis videbimus Deum sicuti est, intelligimus profecto, quam arcto pulchroque nexu miseratio ac iustitia divina copulenter; quamdiu vero in terris versamur mortali hac gravati mole, quae hebetat animum, firmissime teneamus ex catholica doctrina, unum Deum esse, unam fidem, unum baptisma; ulterius inquirendo progredi nefas est.“⁵⁾

Ime az emlékedett szavak, melyek e tétel „a kath. egyházon kívül nincs üdvösség“ mibenlétét előttünk felderítik!

⁴⁾ Ep. 43. n. 1.

⁵⁾ Alloc. hab. die 9-a dec. 1854.

Nem kath. tan tehát az, hanem otromba rágalom, hogy a kath. egyház falain kívül lévők, csupán e körülmény miatt elkárhoznak. Egyházunk szt. Ágoston ama szavainak „interficite errores, diligite errantes“ mindig hű tükre lévén, minden személyre való vonatkozás nélkül csak a tant kárhoztatja. Irgalomteljes türelmé az életben ügyekszik bebizonyítani. A „sola salvifica“ mellett szüntelen hangoztatja: „pax hominibus bonae voluntatis“, s a történelem lapjai számtalan példával bizonyítják azon kitünő szelidséget, melyet a kath. egyház a jóakaratu tévelygők iránt tanusított. Ő kimondja, hogy tétéle csakis azokat sujtja, a kik szándékosan és önkéntesen vannak az igazi egyházon kívül, de ha kérdjük tőle: kik azok névszerint, kik szándékos hibájuk által az egyházon és az üdvösségen kívül vannak?... tartózkodni fog a felelettől. Ha kérjük, hogy az egész világon, sőt az elmúlt századok egész folyamában, jelöljön ki egyetlen egy embert, ki az egész egyház szeme előtt bizonyosan elkárhoztott?... azt feleli, ezt lehetetlen tennie. Ha a legelvetemültebb, a bünöktől legfeketébb, leggyűlöletesebb embert mutatjuk fel neki: az egész világon egyedül az egyház nem fogja őt megátkozni; mit mondok?! egyedül az egyház fog érette mint édes anya imádkozni, még pedig nem csupán életében, de még halála után is, bármily istentelen, bármily szentségtörő volt legyen látzólag ez a halál. És ha kérdjük tőle, mi az oka ennek a felfoghatlan türelemnek, mely az emberiség egész türelmét felülmulja és mely egész a sirig terjed: azt fogja válaszolni, hogy az itélet és boszu csak Isten illeti: hogy az egyház beéri azzal, ha figyelmeztet, ha segélykiáltást hallat, ha a jogot hirdeti; a cselekedetet egyedül az Isten tartotta fenn magának, és hogy csakis a mindenható Biróhoz tartozik, miszerint a vétkekesség kérdésében itéletet moadjon... Azt fogja felelni, hogy bármilyen volt legyen is valamely embernek hazája, religiója, sőt viselete is, lelkében az örökkévalóság küszöbén, kétségen kívül az igazságnak isteni titkai történnék, de egyszersmind az irgalmasságnak és szeretetnek titkai is.⁶⁾ Sőt még védelmét is elvállalván ezen elátkozottnak az egész föld ellenében, a legtökéletesebb- és legszentebbnek, a ki őt elkárhoztatni merné, szent Pál eme gyönyörű szavait fogja mondani⁷⁾: „Te ki vagy, ki más szolgáját iteled? Urának áll vagy esik: állani fog pedig, mert hatalmas az Isten őt felállítani.“

Az édes anyai kötelemnek tesz eleget még akkor is, midőn anathemáival lép fel; mert ezen eljárás csak annyit jelent, hogy a ki megveti azoknak tanítását, kiket Isten a hit őreiül rendelt, az Urnak itéletére bíztatik, midőn eljövend végkép itélni eleveneket és holtakat. A kiközösítés hasonlókép egyszerű társulatit jog, mely a bünös javítására céloz; s mivel élő eszes lényt érdekel, ki minden pillanatban megtérhet, végítéletnek semmikép sem tekinthető.⁸⁾ Villámai, melyeket az anathema és excommunicatio által szór, csak időben sujtanak, az örökkévalóság küszöbét át nem léphetik.

⁶⁾ V. ö. Nicolas i. m. 321. l.

⁷⁾ Rom. 14. 4.

⁸⁾ V. ö. Hoványi „Fensőbb catholicismus elemei.“ II. Bécs. 1873.

A szerető, fia jövőjét szíven hordó édes atya midőn fiát bünteti, gyakran félreüt csak azért, hogy ijesszen és gyógyítson. Így cselekszik az egyház is! Csupán szeretet- és irgalomból dörög s szór villámokat, részint, hogy az illető, kit e villámok sújtnak, magába szállván ismerje meg bűnös voltát s ügykezzék eddigi útjáról az igazság ösvényére térni; részint pedig, hogy a többi hívek tartózkodjanak tőle, nehogy hálójába kerüljenek. Nem egyéb tehát az egész óvszernél, melyet az egyház hívei lelki üdvének megőrzése végett alkalmaz. „A kiközösítés nem azért mondatik ki a bűnös ellen — mondja egy nagy hittudós —, hogy elveszen, hanem azért, hogy megjavuljon.“

De mindamellett, hogy így szellemileg és óvólag sujt, daczára annak, hogy élénk emlékezetében vannak szent Pál apostolnak ama szavai: „Lehetetlen, hogy azok, kik egyszer megvilágosítottak és megízlelték a mennyei ajándékot és részesek lettek a szt. Lélekben és mégis elestek ismét megújuljanak a bűnbánat által“, még sem szűnik meg az irgalmas Istennek trónja előtt esedezni, hogy az Ő végtelen kegyelmessége szerint nekik a megtérés szent kegyelmét adja, hogy valamint szánandó botlásaik által a ker. kath. anyaszentegyháznak nagy és méltó fájdalmat okoztak, úgy megtérések, töredelmök és javulások által mindnyájunknak épülésére lehessenek.

Ime a katholicismus a maga nagyszerűségében! Kelettől nyugatig, déltől éjszakaiig nyújtja ki ölelő karjait, hogy szárnya alá gyűjtsön minden nemzedéket: folytonosan halászsza az embereket e nagy világoceánban, hogy ama biztos hajó segélyével, melynek ő kormányosa, szerencsésen révpartra vezérelhesse őket. Hogyne! mikor „haec navis in altum saeculi hujus ita natat, ut pereunte mundo, quos suscepit servet illaesos.“*)

Épen ezért valódi édes anyai érzelemmel ügyekszik keblére szorítani mindenkit, esegve:

„Oh jertek ölembé
Szép gyermekeim,
Áldásra emeltem
Várnak hő kezeim!

Oh jertek, oh jertek! az édes anyához!!“

Nem kell-e leborulva imádnunk a bölcs isteni gondviselést, midőn látjuk, hogy rólunk bűnös emberekről ennyire gondoskodott? Nem engedett elveszni; a bűn által elvesztett Isten képe és hasonlatossága visszaszerzésére elegendő segédeszközt nyújtott; egy gondos édes anyát rendelt számunkra, ki a netaláni botlásokban figyelmeztessen, a világ inségei és nyomorai közt vigaszt nyújtson s minden embert a világosság örök lakhelyére vezéreljen.

Nem kell-e tehát őszinte szívből felkiáltanunk: „Det is, qui corda in manu habet, et sectis metas ponit, ut Israel infeliciter divisus, Judae denuo conjungatur!“

Balogh Ignác.

KÉT FÉLJEGYZENDŐ ESEMÉNY AZ ERDÉLYI R. KATH. ISKOLÁK ÉLETÉBŐL.

A „Közművelődés“ 8-ik száma mondja 1), hogy a haralyi egyházközség hívei kath. iskolájukba reformatus vallásu tanítót választottak és 2), hogy a gyergyószentmiklósi r. k. hívek kath. iskolájukat községivé alakították volt, most azonban a katolikus jellegét ismét visszavették.

Mindkét esemény megérdemli, hogy elmélkedjünk fölöttük, mert az első unicum a maga nemében, míg a második nem unicum ugyan, a mennyiben akárhány félrevezetett községgel megtörtént ez már, de megérdemli az elmélkedést azért, mivel a tiszta kath. községben pregnans esete ez az állam központosítási törekvéseinek, melyet pedig magától minden alkalommal elvitat.

Ha nem ismernők a választásoknak jelenleg divó s a jobbakat fájdalmasan érintő menetét, az okoknak okvetlen három esetét tételezhetnők fel a haralyiak eljárásának alapjául, vagy azt t. i. hogy a haralyi atyafiak nem találtak elegendő biztosítékot a rom. kath. tanítói karban és tanítóképzésben nemcsak, de még az állami tanítóképzésben sem, hanem mindenek fölött túlemelkedettnek tekintik a protestansokét, melyhez tehát hasonlót nem volna; vagy pedig a katolikus elveket valló tanítóknak ezen katolikus elveket tartják megvetendőknak s más hitelvek alapján kívánják gyermekeikben a jövő boldogságát megteremteni; vagy végül semmi fogalmuk nincs arról, hogy minő nevezetesen folyhat be a tanító gyermekeik sziv- és lelki-világának alakítására, gondolván azt, mi ma már különben igen divatos, de egyetlen nevelő által el nem fogadott elv, hogy a tanító úgy elzárhatja magát a tanuló lelkivilágának, gondolkodásmenetének irányától, hogy arra a legkevésbé sem folyhat be.

Mondom, ha nem ismernők a választások jelenleg divó menetét, csak e három okra vihetnők vissza a haralyiak eljárását s mindhárom igen fájdalmasan érintő bizonyítéka volna annak, hogy a haralyiak azon tévutakon járnak, melyet teremtettek azok, kik a vallásos elveket a népből kiragadni, az Istent az égből letagadni akarják, s azért a felekezeti iskolákat tönkretenni avagy azok ügyeit úgy összevisszakuszálni törekcsenek, melyből kimenet sehol se legyen.

De mi nem tételezzük fel, hogy ama három indok közül valamelyik vezette volna a haralyi atyafiak választását. Nem az elsőt, mert nem hihetjük, hogy oly tájékozatlanok volnának a világban, miszerint ne ismernek a kolozsvári, dévai, székelykeresztúri állami tanítóképzők gazdag berendezését minden tekintetben, kivéve a vallásitanítás és vallásosságra való nevelés állapotát, s így nem gondolhatjuk, hogy ne kaptak volna ezen tanítóképzőkben, ha már Csik-Somlyóról választani nem akartak, egy az ő vallás nélküli igényeiket minden tekintetben kielégítő katolikus vallásu tanítót.

De ha ezt nem tételezhetjük fel a haralyiakról, még kevésbé tehetjük ezt a felhozott második indokkal, hiszen akkor saját magukat kellett volna a haralyi katolikusoknak megtagadniok; megtagadniok multjo-

*) L. Schrader „De unitate Romana“ lib. I. p. 192.

kat és jelenüket és lemondani jövőjükéről, azaz szegyenleniök kellene, hogy atyáik istenfelő katolikusok voltak, hogy híven ragaszkodtak vallásukhoz, hogy ezen vallás lelkesítése által templomokat és iskolákat emeltek, s hogy őket is a katolikus hitben nevelték fel, mely fölött nem hiszem, hogy valaha bántottak volna; szegyenleniök kellene, hogy jelenben a kereszt ragyog templomukon s azon katolikus elveket vallották és vallják híven és igazán, melytől gyermekeiket megfosztani akarják, s vajjon miért? Nem voltak-e elődeik elég boldogok kath. vallásuk mellett, avagy jelen reformatusai boldogabbak-e náoknál? Hát vajjon a katolikus vallás talán ellensége a tudománynak és a szabadságnak, hogy azt nem tartják jónak gyermekeik számára? Nem én mondom, de a történelem, a társadalom, a tudományok és művészetek történelme legyen tanum, hogy a katolikus vallás isteni megalapítója Jézus Krisztus óta mindig és igen nagy számban voltak istenfelő jó katolikus nagy férfiai ugy társadalmi mint tudományos és művészi téren az emberiségnek. Ott látunk hű papi embereket, kik a tudományokat a legvégső határokig üzték. Ha ezek kath. vallásuk hű megtartása mellett nagy tudományu emberek lehettek, hát a haralyiak gyermekei ilyenek nem lehetnének?

A mi a szabadságot illeti, a kath. vallás- és egyházzal egyidejűleg alapított meg az emberi szabadság, amaz és tanítása alapja ennek és védoszlopa mindaddig, míg valódi szabadságról, azaz az emberi tehetségek jó irányu kifejtetőségéről van szó; a kath. egyház és vallás a féktelenségnek, azaz az emberi tehetségek rosz s az emberiséget és társadalmat fenyegető kifejtésének barátja nem lehet, az természetes; de ilyent a reformatio sem akarhatott, az is természetes! A szentírás szabad magyarázatát a reformationál olyan szabadságnak tartom, milyen adatnék egy embernek valamely őserdő kellő közepében minden jelvény vagy ősvény nélkül vagy végtelen sok ősvény mellett, azon célból, hogy onnét egy általa csak névleg, de nem fekvésileg is ismert városba jusson.

Jól tudják mindezeket a haralyi kath. hívek s éppen ezért nem gondolhatjuk, hogy a saját maguk által még most is vallott hitet és vallást megtagadva, a második ok vezette volna választási mozgalmukban, s így inkább adhatnánk helyet a felhozott indokok harmadikának, ama divatos frázisnak, melyet nem régiben is az erdélyi részek fővárosában nyomott lap oly fennen hirdetett, hogy t. i. a közös iskola nem veszélyezteti a vallásosságot, mi egyértelmű azzal, hogy gyermekeidet akárki nevelheti.

No már kérem! a tanítónak vagy van befolyása a gyermek észjárására s ezzel vallásos elveire, vagy nincs; ha van, akkor nem fogható fel, hogy reformatus ember, ki egyáltalában nem ismeri a katolikus vallás elveit, még a jóakarattal is, hogyan tudja a gyermekek észjárását ugy vezérelni, hogy azok a katolikus vallás elveit megismerhessék, és azokhoz ragaszkodjanak, hiszen ekkor azt adná a tanító, a mivel nem rendelkezik; pedig ha ezen elv áll, akkor fölösleges minden tanítóképzés, mert a cipészinas is kell hogy tudjon arra tanítani, a mit nem tud. És ha még a tanító

ezek mellett saját reformatus hitfelekezetéhez ragaszkodik is, és, mint ilyen esetekben sokszor megtörténik, gyűlölője a katolikusoknak, nem a legmélyebben megingathatja-e a katolikus gyermekekben a saját vallásuk iránti szeretetet és meggyőződést s teheti őket saját vallásuknak Sauljaivá. Ha pedig a tanítónak nincs befolyása a tanítvány gondolkodásmódjára, no akkor igaza van ama lapnak is, meg a haralyiaknak is. Csak hogy ezt sem egyik, sem másik kimutatni soha sem tudja. Mert ha azt, hogy a tanítónak semmi befolyása sincs a gyermek gondolkodásmenetének irányzására, kimutatni tudnák, akkor fölösleges az iskola s még inkább a tanító, minthogy akkor a gyermek észjárása egészen magára hagyatva is éppen ugy kellene hogy kifejlődjék mint iskoláztatva, mit megczáfol ama lap, midőn az iskolát szükségessnek hirdeti, és megczáfolnak magok a haralyiak, midőn tanítót választottak; de megczáfolnak mindenikünknek emlékei a szülői háznak bölesodalos korszakától kezdve az iskola poros padjainak elhagyása korszakáig s még azután is, midőn oly emberek társaságába juthatánk, kiknek szavait tekintélyeknek, vagy meggyőzőknek találók. Ki tudná kivetközni kebeléből azon nemes érzelmeket és eszméket, miket az édes anya olt az ártatlan lelkébe, ki ne emlékeznék vissza gondolatvilágának amaz átalakulásaira, minők a művelt tanító egy-egy felvilágosító észrevétele után egész lelki világunkban támadtak? Itéletek, melyeket helyeseknek véltünk, egyszerre mint füstgomoly a tiszta légkörben elenyésznek s helyökbe száz meg száz új keletkezik, és dolgok, miket előbb nem értettünk, egyszerre világosak- és tisztáknak látszanak.

Aztán maga a dolog lényege is a mellett tanuskodik, hogy van a tanítónak befolyása a gyermekek észjárásának irányzására, hiszen észjárás az itéletek milyenségétől, ez pedig a fogalmaktól és összeköttetési módjától függ. Minthogy pedig a fogalmakat a gyermekek a tanító befolyásával alkotják maguknak különösen az elvont dolgokról, s minthogy a fogalmak milyenségei attól függnék, hogy a dolgok minden oldalról bemutattnak-e vagy nem a gyermekeknek: világos, hogy a tanító befolyással van a gyermekek által alkotott itéletekre s így azok gondolatmenetére is.

No de mi jól tudjuk, hogy a haralyiakat az eddig felhozott indokok egyike sem vezette tanítójuknak megválasztásában, hanem igen azon eljárás mód, melyet az emberek a választásoknál alkalmazni szoktak, s melynek leírása itt fölösleges. Mi csak reflektálni akartunk a dologra azon célból, hogy ha valóban igaz lenne Haraly r. k. községe tanítóválasztásának esete, tudják meg minő zavaroknak tették ki iskolájukat s veszélyeknek r. kath. gyermekeiket az által, hogy még iskolájukat sem kimélik meg a kalmárkodás nyomoruságos kísérletezéseitől; de ha igaz sem volna ez esemény, legalább okuljon Pál is Péter jussán . . . ha akar.

Kissé hosszúra nyulván elmélkedésünk, de meg egészen más természetű lévén a gyergyószentmiklósiak tette, erről máskor fogok megemlékezni.

Ávéd Jákó.

A PROPAGANDA INTÉZETE RÓMÁBAN.

Mi a fi- és papnevelde egy egyházmegyére, az a római propaganda az egész katolikus kereszténységre nézve. Sőt még több. Mert — mikéint XV. Gergely „Inscrutabili“ kezdetű alapítóbullájában mondja — az egy olyan intézet, „melynek feladata a világ minden zugában működő hitterjesztések ügye fölött intézkedni.“ És épen e czélból, e nagy és magasztos műföntartására és az a fölötti örökösre alapítá nevezett pápa Rómában a bibornokok egy külön társulatát (Congregatio) 1622-ben. Fájdalom, XV. Gergelyt előbb elragadta a halál, hogysem megkezdett művének organisatióját teljesen bevégezte volna. De lelkes utódja VIII. Orbán pápa a megpendített eszmét nem engedte a pusztában kiáltó szavakint elhangzani, lángbuzgalommal karolta föl s testesíté meg dicső elődjének az igaz hit terjesztésében nagy reményekre jogosító magasztos tervét. E Congregatio számára átengedett házat nagyszerű palotává alakíttatá át, s ahhoz egyszersmind a hitterítők kellő kiképzésére egy Collegiumot csatolt (Collegium Urbanum). Nemkülönben a missio-országok irodalmi szükségleteinek fedezésére egy igen czélszerű könyvnyomdát is állított fel összeköttetésben az említett intézettel. Még nagyobb kiterjedést nyert e propaganda 1862-ben, a midőn is a szt. emlékü IX. Pius ahhoz, kelet egyesült egyházainak számára, egy külön szakosztályt csatolt.

Mindezen, a propagandát képező intézetek egy bibornok főnhatósága alatt állanak (praefectus propagandae). 1856 óta Barnabo bibornok viselte ezen igen fontos hivatalt, mignem őt a halál 1874. febr. 24-én elragadta. Őt követte a nagytudományu s ügyes diplomata Franchi bibornok, mignem őt jelenleg uralkodó szentséges Atyánk XIII. Leo 1877-ben államtitkárjává nevezvén ki, ezen annyira fontos hivatal Simeoni bibornokra bízott, ki már IX. Pius alatt mint ezen intézet titoknoka működött. Franchi tehát egykori elődjében egy igen avatott és jártas utódot nyert.

A propaganda praefectusának még más 20 bibornok, s a főpapok, és világi s szerzetes papság nagy száma segédkezik nehéz hivatalának teljesítésében. Foglalkoznak pedig a hit terjesztésével és a hitküldérek kormányzásával, kik, miután számuk az e célra hagyott összegek által mindinkább öregbítettett, roppant tevékenységet fejtettek és fejtenek ki ma is, s e központból eláraszták az egész földkerekségét, az Andesektől az Alpeseikig, Tibettől Skandináviáig, Irrhontól Kínáig, mindenütt a protestansok, vagy nesztóriánok, mohamedánok, buddhisták s más bálványimádók megtérítésén fáradozván. S miután minden missiohelységek és országok minden intézményeikkel s ügyeikkel a propaganda főnhatósága alatt állanak: belátható, mily óriási azon territorium, melyre ezen intézet hatalma kiterjed. A római propaganda kormányzása alatt áll ugyanis 150 püspökség az egyesült államokban, Angliában és gyarmataiban (Kanada, Ausztrália, Uj-Seeland stb). Ehhez járul 112 apostoli Helyettes (Vicarii apostolici), 14 Európában, 59 Ázsiában, 15 Áfrikában, 16

Amerikában, 8 Polynesiában; továbbá 27 apostoli praefectura, és 6 apostoli küldöttség.

De a mily kiterjedett a propaganda munkamezeje, ép oly nagy és sokféle az ügy, mely fölött intézkednie kell. Az ő hivatásköréhez tartozik a püspököket és apostoli Helyetteseket a missio-országokban kinevezni, a kinevezetteket a szükséges hatalommal fölruházni, a felmerülő nehézségeket és bonyodalmakat megoldani, az előforduló czivódásokat kiegyenlíteni; szóval az egész missio-ügy az ő kezébe van letéve. Nem ritkán követelk kell a propagandának kiküldenie a missio-országok zavart viszonyainak rendezésére. Így küldetett Franchi 1871-ben Konstantinápolyba, hogy az elszakadt Kupe-liánistákat Hassun patriarchával kiengesztelje. Gyakran életükbe került a követeknek e megbízás, mindez azonban nem rettentette vissza őket apostoli küldetésük hű teljesítésétől.

Mi a propagandának különös jelentőséget és nagy fontosságot kölcsönöz, az a VIII. Orbán pápa által 1627-ben megnyitott missioi-seminarium vagy Collegium. Ennek főadata a világ minden részéről papi pályára készülő ifjakat venni föl s azokat hivatásuknak megfelelőleg kiképezni. Miután ugyanis még nagyon sok missiohelység nem bír papneveldével, a hitküldérek e helységek tehetőséges ifjait Rómába küldik, hogy ott a propaganda papneveldejében kiképeztessenek. Ezek aztán felszenteltetésük után visszatérnek, hogy pogány hazájukban fáradozó hitküldéreiknek segélyére legyenek. A világ majdnem minden nemzetségből találhatni itt ifjakat, úgy, hogy egy szellemes pápa joggal nevezé azt az „összesegyház seminariumának.“ Görögök és örmények, syrok és chaldeusok, maroniták és kopatok a legnagyobb egyetértésben élnek itt nyugat majdnem minden nemzetnek ifjaival. Itt a néger a hindu és khinai mellett tanul, s a polynési, kinek legközelebbi elődei még Kannibálok voltak, a művelt európai mellett törekedik könyökös pajtásával egy színvonalra emelkedni.

Adományok folytán ezen intézet igen felvirágzott, s az ünnepély, mely itt évenként három királyok napján tartatni szokott, egyetlen a maga nemében. E napon ugyanis a növendékek értekezéseket szoktak felolvasni, költeményeket elszavalni és énekelni a nagyhatalmu és jóságú Isten dicsőítésére, ki magát e napon a pogányvilág képviselőinek kinyilatkoztatta, s mind ezt a világ majdnem minden nyelven! Gyakran több mind 50 nyelven adnak elő egy szindarobot, mely, úgy hiszem, az egész világon ritkítja párját, úgy, hogy mindannyiszor látjuk ismétlődni azon időt, midőn az egyház az első keresztény pünkösöd napján egyszerre különféle nyelven hirdette az Urnak dicsőségét.

Hogy a különböző ajku ifjak a szükséges tudományok elsajátításában ne akadályoztassanak, s az ujonnan alapított keresztény községekben anyanyelvükön nyomatott könyvek osztathassanak szét, e Collegiumhoz, mint már említettük, egy könyvnyomda is van csatolva, melynek nagyszerűségéről hogy meggyőződünk, elég legyen felemlíteni, hogy 1824. XII. Leo pápának egy Albumot ajánlott fel 55 nyelven, és hogy a vatikán

zsinat alkalmából készített Albumában a „Miatyánk“ 250 különböző nyelven található.

Igy működtek és működnek ma is a pápák sz. hitünk s vele a valódi műveltség terjesztésén. Mivé törpülnek az igazság e biztos révpartra vezető világító tornyaival szemben a tévely csalékony bolygótüzei!

Oriens.

TÁRCZA.

„AVE MARIS STELLA!“

Légy üdvöz tenger csillaga!
A hit világa rajtad élt...
Kiről epedtek századok,
S az istenirgalom beszélt...
Fényedre Isten napja jött,
Mikor remény sem csillaga...
Benned vigaszt hozott az ég —
Légy üdvöz tenger csillaga!

Légy üdvöz tenger csillaga!
Napunk ez édes szóra kel,
S midőn az estharañg zokog:
Feléd ver minden hű kebel...
Midőn a szellő halk dalán
Tanul a mindenség szava,
Viszhangra kél a föld s az ég:
Légy üdvöz tenger csillaga!

Légy üdvöz tenger csillaga!
Ragyogj a bánat éjjelén,
Hogy kedvre intve tetterőnk
Mosoly derüljön zord egén...
Virág a szívnek érzete,
Te vagy szívünknek harmata,
S virág fakad nevedre föl...
Légy üdvöz tenger csillaga!

Légy üdvöz tenger csillaga!
Hozzád sohajt a szenvedő,
Kinek remény-virágira
Borult a gyászos szemfedő...
Kit sorsa messze, messze vitt
S viharba zárt a vész kara —
Feléd eseng a bús hajós:
Légy üdvöz tenger csillaga!

Légy üdvöz tenger csillaga!
A pálya — nézd — mily messze int...
De bár a sorsnak átka ver,
Hitünk bizalma rád tekint...
S ha majd a sirhomályba vész
A haldoklónak végszava,
Utolsó dobbanása ez:
Légy üdvöz tenger csillaga!

Fülei Sz. Lajos.

VIZGYÓGYITÁS.

(Humoreszk.)

„Kész az ebéd?“ kérdé a báró ur.

„Igenis, nagyságos uram!“ felelé Ferencz, az inas.

„Akkor tálaltass!“

Alig távozott az inas a szobából, midőn Farkas orvos belépett az ajtón. — A báró barátságosan üdvözlé a belépő orvost.

„Jó, hogy jön, Aesculap érdemteljes növendéke, kedves doktor uram; épen jó, hogy jön, mert különben egyedül kellett volna ebédelnem; ma vendégem kell hogy legyen!“

„Sajnálom, igazán sajnálom, de már eligérkeztem!“

„Ez nagy kár — rám és önre nézve is — mert ebédre van egy szalonka, egy tengeri rák és ötven osztriga.“

„Ördög a lelke! Oly nyalánkságok ezek, minőket már Horác a szerencsefi lakomája ecsetelése alkalmával oly jóüzien írt le!“

„Ugy-e ritkaságok azok?! De nagy kár, hogy épen mára már eligérkezett!“

„No, no, lehetne — — —“

„Ily ebédnek „hogyvolt“-ját rendezni, nemde?“ szakítá félbe a báró. „Meglesz az ára, kedves barátom, s akkor elég korán fogom önnel tudatni azt.“

„Különbem most is — — —“

„Itt maradhatna?“ vága közbe újból a báró. „Hiszen már eligérkezett?“

„Az ám, ugy van, eligérkeztem Feketehegyi szel-lemdus asszony-ságához, — de talán nem venné igen rossz néven, ha el is maradnék tőle.“

„Oh, értem ne genirozza magát, kedves doktorom;“ sürgette a báró ijedten.

„Oh én nem veszek el semmit sem, ha — — —“

„Nálam különben alig lakhatnék jól, kedves, jó doktorom, mert tulajdonképen ebédem csak egy személyre van számítva.“

„Az sem tesz sokat, mert bizony Feketehegyi asszony-ságnál sem lakhatik jól az ember; mert ott igen szűken tálalják az ételeket — — — csupán a csemegét adják becsületos mennyiségben, mivel az öreg Feketehegyi, a czukrász, a süteményeket ingyen küldi. — Száz szónak is egy a vége: én szívesen itt maradok!“

„Ha épen nem kockáztat igen sokat. — — — Ön tudhatja, hogy barátimmal szívesen osztozom!“

„Oh, én nem sokat törődöm az étellel; a kedves jó báró ur érdekes, szellemdús társalgása sokkal inkább bilincsel le; de nem foghatnánk az ebédhez, kedves, jó barátom uram?“

„Már tálalva van, kedves doktor uram!“

Ferencz, az inas épen belépett a tálakkal, melyeknek csekély tartalma nem kevés aggodalomba ejté az orvost. Most azon kezdé törni fejét, hogy miképen egyenlithetné ki étvágya és a csekély adagok közt létező viszonytalanságot. Egyszerre aggodalmas arczezal fordult a báróhoz.

„Nincs valami baja, kedves barátom? Ön rosszul, igen rosszul néz ki?“

KÖZÜGYI ÉRTEBITÉSEK.

Csik-Somlyó, 1878. dec. 1. A csik-somlyói fő-gymnasium ifjusága folyó évi nov. 25-én Szent Katalin mint az intézet védszentje évfordulója alkalmából akadémiai ünnepélyt rendezett.

Az említett napon reggeli 9 órakor ünnepélyes szent mise tartatott, melyen az ifjuság négyes hangon énekelt. Szt. mise után a gymnasium rajztermébe vonult az ifjuság a tanári testület és számos vendég kíséretében. Itt az igazgató ftdő Imets F. Jákó ur alkalmi beszédet olvasott föl, az ifjuság pedig énekdarabokat, magyar, latin és német szavakat adott elő. Az érdeklődés által idevont közönség nagy figyelemmel hallgatta s nagy éljenzéssel jutalmazta az igazgatónak szép alkalmi beszédét, mely a fölvett tételt: „A szentek tisztelete mint nevelésoktatási tényező“ folyékony nyelven, meleg hangon fejtegette, s azt, hogy a kath. egyház életéhez tartozó tisztelete a szenteknek kitünő nevelési és tanítási eszköz, meggyőző okoskodással bizonyította. Elragadtak mindenkit az ifjuság által gyönyörűen előadott énekdarabok is, úgy, hogy ezek közül a „Repülj fecském“ a közönség meg is újráztatta. A kitünő énektanár, Lakatos Izra megérdemlette a neki bőven kijutott éljeneket.

Az ünnepély után, szíves meghívásra, a vendégszerető igazgató gazdagon terített asztalához gyűlt ebédre a tanári testület és több tanügybarát. Az ősi szokás szerinti felköszöntések itt annál kevésbbé maradhattak el, mert a kedélyek már a sikerülést lefolyt ünnepély látásától kitörni kívánó öröm-érzelmeke voltak hangolva. Kit illethettek volna pedig éppen ez alkalommal méltóbban az első felköszöntések, mint nmgu Haynald Lajos és Fogarasy Mihály nagynevű főpapjainkat, kiknek áldozatai emelték a somlyói gymnasiumot mostani színvonalára; utánok pedig mlgos Mikó Mihály, csiki főispán urat s az intézet világi gondnokát, ki meg nem szünő gondoskodásával és érdeklődésével a tanári munkálkodás sikerére jótékonyan közrehat! Tiszteletünk ezen kiváló tárgyaira mlgos Lázár Dénes alispán és ftdő Imets F. Jákó igazgató ur által mondott felköszöntéseket lelkesült éljenzések fogadták a jelenvoltak részéről.

E sorok közlőjének legyen megengedve ezuttal még egy más eseményt is röviden fölemlitenie a csikmegyei közélet teréről.

A „Csikmegyei általános kath. tanító-egyesület“ szept. 26-án tartá közgyűlését Csik-Szeredában Földes József elnökle alatt. Fel- és Al-Csikről megjelentek a tagok, úgy lelkészek, mint tanítók, majd teljes számmal, ezeken kívül pedig több vendég is szerencséllette a gyűlést megjelenésével. Hosszas volna a gyűlés lefolyását részletesen rajzolni, azért csak azt emlitem meg, hogy a gyakorlati tanításokra kitűzve volt 5—5 ft pályadíjat az al-csiki fiókban Kiss Antal, sz.-györgyi tanító; a felsikiben pedig Veres Lajos, cs.-szeredai tanító nyerte el. A jövő közgyűlésig a fiók-egyesületi gyűlésekben tartandó gyakorlati tanítások legjobbjára ujlag 5—5 ft pályadíj tűzetett ki. Kitűzetett továbbá értekezésre is 20 ft, mely értekezésnek tétele: „Melyek a vidé-

„Nekem bajom? — Legkevesbbé. Soha sem éreztem jobban magamat, mint épen most!“

„A látszat csalhat. Hüüm, hüüm, hogyan aludott?“

„Kilencz órát egy hosszában, felébredés nélkül.“

„Hüüm, hüüm, ez bizony bágyadtságnak jele! Nem érez valami fáradságot tagjaiban?“

„De igenis, mert ma lovagoltam már két órát vágatva!“

„Ez egészséges embert az ön korában, kedves báró uram, legkevesbbé sem fárasztana ki, hüüm!“

„Nem ám! ördög a lelke!“

„Engedje üterét megvizsgálnom — — hüüm, hüüm — igen lázas — — hát nyelve? Hüüm, hüüm, igen fehér! Ugy látszik nincs egészen rendben kedves báró uram gyomra!“

„Dehogynincs, mit gondol? Oly étvágyam van mint egy farkasnak!“

„Mint egy farkasnak? Hüüm, hüüm. Appetitus falsusnak mondja ezt Paracelsus Theophrastus. Ez hamis étvágy! Két falatot sem tudna lenyelni, kedves jó báró barátom uram!“

„No ezt mindjárt megpróbálhatjuk!“

„A világért sem! Egy falatot sem! Ugy látszik ön nagy betegség küszöbén áll, melyet meggátolni csak a legszigorubb étlenség által lehetséges.“

„Ugyan hiszi azt, édes jó doktor uram?“ kérdé a báró zavartan.

„Ugy van, a mint mondtam, — — hüüm, a materia peccans ugyan még meg nem állapodott teste szerveiben, de épen ezert ügyekezniünk kell azt testéből eltávolítani, még mielőtt testének egyes kényesebb részeit megtámadná.“

„De mi által?“ kérdé a báró még zavartabban.

„Mi által? Hüüm, hüüm. Hydropathikus gyógy mód által, melyet Priesnitz Venczel, a gräfenbergi Hippocrates előtt sok, sok évvel a dicső, magasztos Pindár már kijelölt volt, midön mondá: „A víz a legjobb!“ — Hé Ferencz! Hamar a kúthoz eme palaczkot, töltsd meg szinig vízzel!“

„De kedves doktorom, a szalonka, a tengeri rák, az osztrigák — — ama gyönyörű étket — — hátha segíthetnének rajtam? Hiszen, jó borom is van!“

„Soha sem!“

„Hát aztán?“

„Igen, de igenis sajnálom legkedvesebb báró barátom uram — hogy azokat nekem egyedül kell elköltenem. Társaság, kellemes társaság az étkezésnek legfőbb füzere, mit már a régi görögök és rómaiak is tudtak, mint azt a classikus írókbl olvashatjuk. De az Ön egészsége, kedves, jó báró ur, az Ön egészsége mindenek fölött áll!“

A báró ur csakugyan kezdé rosszul érezni magát, meghatva szorítá meg az orvos kezét és engedett az ő rendeleteinek. A pamllagon hamar ágyat vetettek, a beteg bárót levetkeztették s lefektették. Azután megparancsolá az orvos Ferencznek, hogy báró urának minden tiz perczben egy nagy pohár vizet adjon, s ügyeljen, hogy ura azt fenékgi ki is ürítse.

(Vége köv.)

künkön észlelhető házi-nevelési hibák s mi módon lehetne azok kiirtására hatni? Alakítottatott egy könyvbírói bizottság is azon föladattal, hogy az tegyen ajánlatokat a népkönyvtárakba alkalmas művekre nézve. E bizottság tagjai: ftdő Bodó Alajos, cs.-somlyói alesperes-plébános, ftdő Imets F. Jákó, főgymnasiumi igazgató; tek. Éltes Elek, megyei kir. tanfelügyelő; tddő Ferenczi Károly, sz.-királyi plébános, és az egyesület elnöke Földes József képezdei tanár.

A gyűlés hetében tanszer-, háziipar- és gazdasági kiállítás volt rendezve a csik-szeredai felső népiskola helyiségeiben a községi tanítók testülete és a kath. tanító-egyesület által. A kiállítás nemcsak tanulságos volt, de a közönségre nézve is várakozást felülhaladó, meglepő. A gyűlés napján a kiállítást rendező bizottság közebédet, este pedig felolvasás-, ének- és szavlati estélyt rendezett. A közebéden résztvett a megye színejeva. Mondattak felköszöntések a cultusminister ő excellentiájára, Fogarasy Mihály püspök ur ő nagyméltóságára, a törvényhatóságra, törvényszékre, a megyei papságra, tanfelügyelőre. Az estély is szépen sikerült. Válogatott közönséggel zsufolásig megtelt a helyiség. Szerepeltek: Éltes Elek tanfelügyelő megnyitó beszéddel, Imets F. Jákó felolvasással, melynek tárgyát párizsi világtárlati útja alkalmával tett észleleteinek egy része képezte; Simon Jukundián sz. f. r. tartományi főnök harmonium-játékkal; Tódor Antal tanító, szavallással; Glósz Miksa, gymn. tanár, a kiállítást bíráló bizottság előleges jelentésének fölolvásával; — énekdarabokkal pedig a somlyói gymn. ifjuság, Lakatos Izra tanár vezetése mellett, és a somlyói tanítóképezdei ifjuság, Tima Dénes, tanár vezetése mellett.

Olyan ünnep volt ez, minőt a csikmegyei népnevelés még nem ült, s mely ezen ügyet a közönség szemében kétségkívül hatalmasan emelte.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Jóteknység.** Az erdélyi püspök, gyergyószentmiklósi Fogarasy Mihály ur ő excja kifogyhatlan bőkezűségének új jelét adta, midőn a csiksomlyói tanítóképezdén tanuló 4 szegény ifjunak évenkénti 60—60 frtnyi ösztöndíjat saját pénztárából adományozni, 10 ifjunak pedig az alapból hasonló ösztöndíjat utalványozni kegyeskedett.

— **Az erdélyi katonai parancsnok látogatása** Gyula-Fehérvárt. Bauer Nándor ő excja, ki Ringelsheim utódául erdélyi parancsnoknak nevezetett ki, e hó 3-án városunkba érkezett s a helyőrséget még aznap megszemlélte. Különösen figyelmére méltatta a katonai kórházat, melynek állapota felett meglegedését fejezte ki. November hó 4-én az erdélyi főpásztor ő nagyméltósága díszebédet rendezett tiszteletére, melyen a helybeli várőrségi tisztikar volt képviselve.

— **Jóteknységi nőbizottság.** Városunk nemeskeblű urhölgyei közelebből özveggy Mohai Sándorné urasz-

szony elnökleté mellett gyűlést tartván, egy bizottságot küldöttek ki a bosniai sebesültek s az egrí és miskolczi árvizkárosultak javára eszközöndő gyűjtés érvényesítésére. A Joksmán Nándor kir. törvényszéki elnökne, Cserni Béla gymn. tanárné és Fogarasy János karvezetőné személyeikben kiküldött várbeli bizottság fáradozásának eredménye meghaladja a 120 frtot.

— **Uj magyar ministerium.** A kormányválság véget ért. Az uj kormány következőleg alakult: Elnök és belügyminister Tisza Kálmán, ő Felsőége melletti Venkheim Béla, vallás- és közoktatási Trefort Ágoston, igazságügyi Dr. Pauler Tivadar, pénzügyi Szapáry Gyula gróf. közlekedési Pécsi Tamás, kereskedelmi Kemény Gábor báró, tárca nélküli horvát minister Bedekovics Kálmán.

— **A „Háromszék“** fejébe semmiképen sem fér be, hogy egy rom. kath. irodalmi társulat miképen adhat közlönyének „Közművelődés“ czimet, s azt sem érti, hogy a haralyiak azon eljárása felett, melynél fogva rom. kath. iskolájokba ev. ref. vallásu tanítót választottak, hogyan tudunk mi megütközni. Oly nehéz felfogásuakkal szemben, kik ily könnyű dolgokat sem értenek meg, sok szóval is hiába vitatkoznánk. Azért a t. „Háromszék“-et egyszerűen mai számunk második czikére utaljuk. Abból legalább a haralyiak eljárására nézve merithet annyi világosságot, hogy sötétlő esze háromszék közt nem marad a pad alatt.

— **Egy felnőt megkeresztelése.** Bernard Netti izr. leány, ki huzamos időn keresztül oktattatott a kath. vallás magasztos tanaira, s példás szorgalommal sajátította el szt. hitünk örök igazságait, a helybeli székesegyházban f. hó 2-án kereszteltetett meg. A keresztelési ténykedést Fülel Sz. Lajos segédlelkész, a keresztelői tisztet pedig Fogarasy Jánosné urasszony teljesítette.

— **Adományozás.** Rozmayer Ferencz és Schwarczkopf Borbála tolnai házastársak a deési r. kath. hitközségnek ottani 400 frt értékű házukat, népnevelési és közoktatási czélra, örökidőkre ajándékba adták. „Közv.“

Szerkesztői értesítések.

— Sz. M. tanítónő Tordán. A beküldött cikk közelebből megjelenik csekély módosítással.

— P. G. Oláhlapos. „Késő őszszel“-nek az időjárás ugyan kedvez, de mégis más cikket kérünk a népélet vagy iskola köréből.

— T. G. Szarvaskend. A magyar dallamok nem felelnek meg híven a mai hazai viszonyoknak. Nem hiszünk, hogy még itt volna az a kor, melyről szól e szakasz:

Magyarország, dicső ország,
Szülőföldünk szép hona,
Földült már valahára
Égy jobb létnek hajnala.

— F. A. Kiskapuson. Mindkét cikk közelebből meg fog jelenni.

— L. J. K. Szentlélek. Az egyházi beszédek kiadásának ügyét az irodalmi társulat végleges megalakulásáig elhalasztottuk.

Kiadja: az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztőbizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA.
Szerkesztőtársak: ÁVÉD JÁKÓ, BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, GIDÓFALVY GERGELY.

Nyomatott Klüger Bernátnál a lyc. betűivel Gyulafehérvárt.